
СОЦІОЛОГІЯ

Рак О. Ю.

КОМУНІКАТИВНО-СУГЕСТИВНИЙ ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ НА СВІДОМІСТЬ СОЦІУМУ ІНТРОФОРМАЦІЙНИМИ МЕТОДАМИ

У статті розкрито особливості комунікативно-сугестивного впливу інформаційної війни на свідомість соціуму з використанням інтроформаційних методів. Проаналізовано особливі психологічні впливи політики та медіа на свідомість, мислення й інтелект людини у період інформаційної війни; визначено їх негативні наслідки для психіки та поведінки суспільства, що і становить морально-психологічно і фізичну небезпеку. Наведено моделі інформаційної війни, її складові впливу та типологічні характеристики, зокрема запропоновано схеми формування психологічної загартованості у сприйнятті інформації і основні завдання інформаційно-психологічної безпеки в соціальному просторі.

Ключові слова: комунікативно-сугестивний вплив, інформаційна війна, маніпулятивне управління, інформаційно-психологічне протистояння, інформаційно-психологічна безпека.

Глобальна інформатизація світового суспільства, інтенсивне впровадження Інтернет-технологій та мереж, що забезпечує приєднання до міжнародних систем телекомунікацій, спровокувало активну динаміку інформаційно-психологічного впливу на людину. У сучасному світі кожен соціум прагне безпеки у внутрішньому та зовнішньому світах, бореться за свої права, свободу та особистісне «Я». Рівень боротьби за життя залежить від рівня виховання свідомості на основі якого людина показує свій інтелектуальний статус у суспільстві. Розвиток самосвідомості виховується як зовнішнім, так і внутрішнім світом. До зовнішнього впливу відносять медіа-засіб, який впливає на соціум застосовуючи сугестивний (навіювальний) підхід, що включає в себе маніпулятивне управління і, зокрема, діє на психіку, психічний стан, поведінку та свідомість людини. Внутрішній світ людини здатна сама формувати, але й під впливом зовнішнього.

Суспільство в цілому стало об'єктом маневрування, маніпулювання свідомості кожного зі сторони психології політичної, медіа-технологій, віртуального простору тощо.

Сьогодні, в період військових протидій, що мають терористичний характер, у державі відбувається інформаційна війна як метод управління через медіа-простір, що розвиває розгубленість, тривожність, переляк, страх, непевність та паніку [1] у суспільстві і є різновидом комунікаційно-сугестивної дії, який має елементи інтроформаційного [13] несилового впливу на безпеку життєдіяльності людини.

Аналіз останніх досліджень показав, що управління інформацією, з точки зору психологічного впливу на людину, має обмаль наукових досліджень, а тому представляє інтерес до вивчення та аналізу. Інформаційно-психологічне протиборство існувало ще з періодів Стародавнього світу та Середньовіччя, в роки Першої і Другої світових війн, часи «холодної війни» (1946-1991 рр.), коли йшла серйозна боротьба з силою слова та зброї. До речі, українська козацька старшина застосовувала різні хитрощі на війні при переговорах і, як правило, досягала високого авторитету. Це гетьмани О. Дашкович, Д. Байда-Вишневецький, С. Наливайко, Б. Хмельницький та ін. [13].

Проблемою впливу інформаційно-психологічної війни на соціум займалися М. Маклюен, Дж. Фуллер, Е. Захаріас, Дж. Браун, Ф. Тейлор, Д. Карнегі, П. Лайнбарджер, Г. Почепцов та інші. Проте сугестивним психологічним впливом нині займаються такі вчені, як В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, В. В. Остроухов та ін.

Розглядаючи проблему впливу високих інформаційних технологій на людину з позицій безпеки життєдіяльності для України, слід виокремити наступне:

- низьке розуміння та усвідомлення певною частиною населення значимості впливу спотвореної напівправдою інформації на свідомість, почуття і дії людини тощо;

- слабкістю нормативно-правових та організаційно-координаційних дій щодо боротьби з противником у середовищі інформаційної війни;

- значне відставання вітчизняної індустрії щодо розробки та впровадження засобів і технологій інформатизації та інформаційної безпеки від передових країн світу, що не дозволяє інтегрувати українські інформаційно-комунікаційні безпекові системи у міжнародні транскордонні системи.

Таким чином, запропоноване дослідження є актуальним, особливо для умов України, коли ведуться в паралельному режимі військові та інформаційні протистояння.

Метою статті є дослідження комунікативно-сугестивного впливу інформаційної війни на свідомість соціуму за допомогою інтроформаційних методів для підвищення стану безпеки життєдіяльності (захищеності людини, населення) та інформаційної безпеки держави.

Вплив інформації на суспільство ще з давніх-давен розглядалося з точки зору філософії, згодом психології, але сьогодні це новий підхід – аналітико-наукові теорії та розробки, стратегічні завдання маневрування свідомістю та мисленням керування мозком людини. Як відомо, інформація володіє життєвою енергетичною силою, яка має історію розвитку, створення, обробки, передачі, управління та чинить психологічну дію чи взаємодію на реципієнта. Китайський полководець Сунь-Цзи наприкінці VI – на початку V ст. до н. е. говорив, що «найкраща перемога – це перемога без бою» [6]. Словесна зброя мала і буде мати завжди сильну психологічну інтроформаційну можливість впливати. Нині завданням засобів масової інформації (далі – ЗМІ) є не тиснути на суспільство, оскільки таким чином може виникнути знесилля і психологічна рівновага людства, а створити усі умови державної психологічної безпеки для суспільства, щоб відновити спокій та розвиток людського розумового прогресу.

Інформаційна безпека держави протидіє інформаційній війні і захищає громадянина та суспільство в цілому, але це не зовсім легкий і швидкий процес. Інформаційна війна внутрішньо схожа з психологічною війною, оскільки обидві негативно впливають на людство, змінюючи його погляди, мислення, поведінку, психологічну стійкість та мужність, емоції, почуття, волю, свідомість тощо. Існує закон України «Про психологічний захист населення» [3], який регулює негативний вплив на психологічне та фізичне здоров'я соціуму і таким чином створює гармонійно-психологічний спокій. Відповідно до цього Закону повинні працювати і діяти ЗМІ.

Комунікативний взаємовплив має психологічне значення у розвитку особистості, а саме його свідомості, мислення, інтелекту, самозбереження. Тому сьогодні ведеться розмова про безпеку суспільства з боку ЗМІ у потоці інформаційно-психологічного сполучення і конфліктних проблем. Оскільки у природі інформація має декілька видів психологічного впливу: психогенний, нейролінгвістичний, психоаналітичний (психокорекційний) та психотропний [1], що діють у кодованій чи відкритій формах на мозок,

свідомість та підсвідомість, поведінку людини незалежно від її волі та бажання. Ця видова класифікація має приховану форму дії, і людина може не знати про ці впливи.

Сугестивний вплив вважається «прямим вторгненням у психічне життя людей» [12], що таким чином дозволяє легко маніпулювати людиною і управляти її поведінкою та психікою.

У вирі теперішніх подій українці перебувають у постійній психологічній напрузі через політичну нестабільність і чекають на державну безпеку. Адже в Україні сьогодні панує політичний і суспільно-політичний хаос, який трансформує і деформує загальну ситуацію держави та вводить у дезінформацію сусідні держави. Ці події, які відбуваються в державі призводять до занепаду інтелектуальності, елітності, професійності, освіченості та руйнації громадського розвитку. Сьогодні інформаційний потік має різномірну культуру та антикультуру, яка не зовсім контролюється інтелектуальним елітним поглядом політиків.

Комунікативно-сугестивний вплив політики та медіа повинен розвивати інтелектуальну культуру, легітимність, порядність у державі та суспільстві в цілому, але жодним чином не породжувати анархію. Мас-медіа наділені особливою місією потужного впливу на психіку людини, який може мати як негативну, так і позитивну дію. Важливим у воєнному стані нині є інформаційно-психологічна готовність реципієнта до того чи іншого повідомлення, емоційна відпрацьована стійкість та розумово-раціональний аналіз.

Інформатори ЗМІ насамперед повинні емпірично досліджувати інформацію [9] (рис. 1) з точки зору психологічного безпекового впливу на соціум, забезпечивши при цьому ієрархічну важливість, пріоритетність, фільтрованість, замовчування небезпечного чи зайвого та відтворювати літературно-художнє обрамлення, адже при передачі повідомлення необхідно передбачити біхевіористичну (поведінкову) реакцію, контроль над розумовою здатністю, психологічні результати та суспільний стан людини.

Рис. 1. Інформаційно-комунікаційний вплив на соціум у середовищі Інтернет-технологій та мереж

Мас-медіа, у психологічному сенсі, можуть у неупереджених узагальновальних коментарях виокремлювати із усіх дискусій саме ті пропозиції, які спрямовані насамперед на формування порозуміння і злагоду в суспільстві та грати роль інтегрального каталізатора, що працює на об'єднання суспільства й зміцнення держави. Проте, якщо в суспільстві ЗМІ вступають в залежність держави, контролюються владою та певними фінансовими чи політичними групами, вони стають знаряддям маніпуляції суспільною свідомістю, провідниками певної ідеології, часто-густо сприяють нав'язуванню чужих, не властивих цьому суспільству духовно-моральних і політичних цінностей, які руйнують духовне підґрунтя свідомості суспільства [7; 12].

Корупція як політична сила та інтроформаційна взаємодія теж стала різновидом психологічного впливу та атаки на життя соціуму, оскільки вона породжує суспільно-політичний хаос, непорядність, несправедливість, незаконність, непрофесійність, злочинність, жорстокість, слабозвинуте громадянське суспільство та занепад етики, інтелекту і моралі. А це призводить постання суспільства та недовіра до влади в умовах соціального занепаду.

У сучасних умовах соціуму стало складно довіряти владі та ЗМІ через їх психологічний тиск, маніпулятивну неправдивість та недостовірність фактів [10]. Людство від політики, на жаль, отримує тільки комунікативні удари та незаконні дії чи слова. Було б доцільним ввести в державну наукову програму створення школи психологічно-фізичної загартованості у боротьбі з негативною інформацією задля

запобігання травмування психіки. Це дозволило розробляти різні методи психотерапевтичних засобів використання людиною шляхів виходу із складної психологічної атаки, а також навчитися управляти собою, почуттями та емоціями [15].

Людина в процесі психологічного напрацювання зможе краще адаптуватися з зовнішнім середовищем та боротися з інформаційною війною, буде вибірково ставитись до інформаційного потоку, сприймаючи це з погляду аналізу та синтезу, а також досвідченого відчуття та на перцептивно-пізнавальному рівні [14].

Політичні події, які нині відбуваються, призводять до виникнення стресових ситуацій у людей, які не можуть пасивно переглядати, слухати жажливі речі, а це викликає емоційне переживання, психологічне захворювання.

У праці Є. Доценка «Психологія маніпуляції» автор тлумачить захист людини таким чином: «психологічний захист – це вживання суб'єктом психологічних засобів усунення або послаблення збитку, що завдає йому інший суб'єкт» [2].

До прикладу, першоджерелом маніпулятивних образів є лице політика – це, як правило, його маска, прихована зовнішність та поведінка, що включає комунікативно-сугестивну технологію впливу на реципієнта, яку важко одразу розпізнати чи відчутти, для цього необхідно застосовувати емпіричне дослідження.

Сьогодні інформація не несе відповідальності за психологічну стійкість, інтелектуальний розвиток [11] суспільства в цілому, а тому за своєю сутністю (змістовністю), впливовістю має насильницький характер заборонених аспектів інтроформаційних методів: яскраві кольори, подразливі звуки та слова, неетичні жести та міміка тощо. Таким чином, проводиться «сліпа» інформаційна війна (рис. 2), яку легко психологічно відчутти, але важко побачити, зрозуміти (усвідомити) і проаналізувати.

Інформаційна війна несе морально-психологічну і фізичну небезпеку для суспільства, оскільки її дія полягає в трансформації думок, свідомості (підсвідомості) та мислення; викликає переживання та стреси, маніпулює через примус, замовчування та перекручення фактів; проводиться інформаційне насильство через незаконні дії, достовірні, неправдиві, спотворені та деструктивні (зруйновані) повідомлення.

За період інформаційної війни практично позитивних новин немає, а це негативно впливає на навколишнє середовище, розвиток, безпеку, гармонію, спокій тощо.

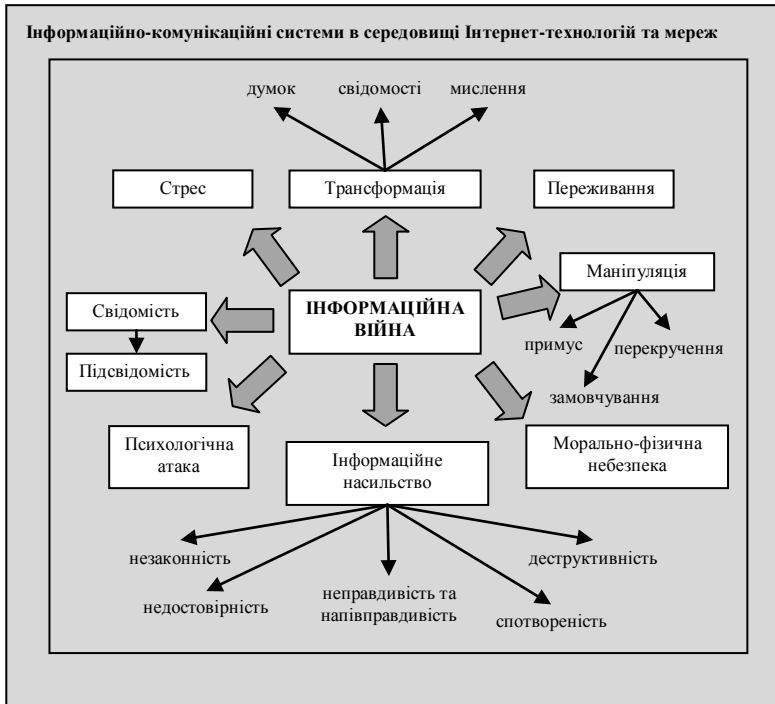

Рис. 2. Інформаційна війна, особливості впливу на свідомість людини в середовищі Інтернет-технологій

За своєю властивістю інформаційна війна (рис. 3) – це перевага однієї інформації над іншою, задля переваги над супротивником, а от психологічна війна – це спрямування думки людини в бажаному, потрібному напрямку. Обидві війни маю певну схожість, оскільки негативно впливають на людство, змінюючи його погляди, мислення, поведінку, психологічну стійкість та мужність, емоції, почуття, волю, свідомість тощо. Проте ці два поняття мають однаково негативне спрямування психологічно впливати на соціум, залучаючи кібернетичні засоби [5].

У зв'язку з політичними діями Росії щодо України варто розробити програму терапії адаптування соціуму до психологічно-інформаційної війни, психологічної готовності та вміння психологічно боротися з психологічною негативною атакою, не зашкодивши нервовій системі людини.

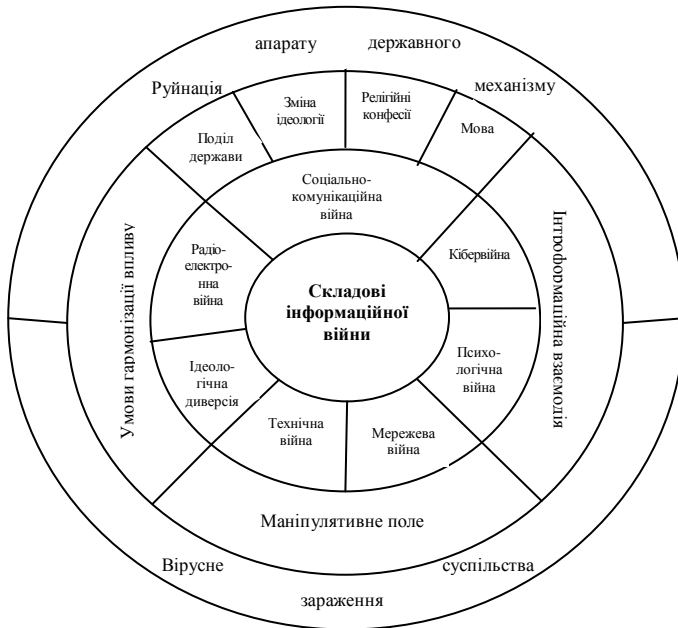

Рис. 3. Типологічна характеристика середовища впливу інформаційної війни на безпеку держави при інтроформаційній взаємодії

Для того, щоб навчитися загартовувати людську психіку (рис. 4), варто отримувати інформацію, включаючи розумовий фільтр від негативу, аналізувати та обробляти повідомлення; психологічно сприймати так, щоб існували здорові емоції, інтелектуальне бачення, позитивний настрій та стратегія мислення і, на випадок психологічної атаки, зуміти витримувати психологічно. Інформація повинна нести предметну змістовність, цілісність, константність, усвідомленість та вибірковість і, зокрема, уникати заангажованої психологічної травмованості.

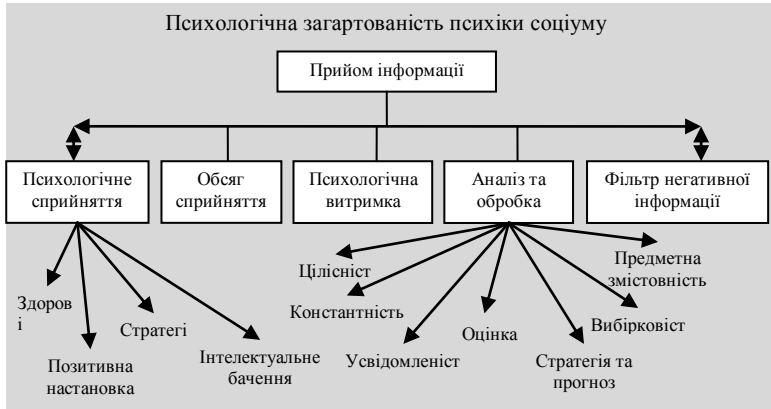

Рис. 4. Формувальна психологічна загартованість до сприйняття (прийому) інформації

Якщо виникло травмування психіки після отриманої певної інформації, тоді запропонована психологічна школа повинна мати як завдання реабілітаційну систему оздоровлення психіки від розчарування, зневіри, гніву, яка б, в свою чергу, поєднувала пізнавальні, спортивні чи культурно-мистецькі розваги як метод терапії [1].

Для запобігання негативної психологічної ситуації у народовладді необхідно провести психологічно-інформаційну операцію, що провокуватиме людей до патріотично-національних ідей та дій, пробудження національної свідомості та уваги.

Інформаційна безпека держави протидіє інформаційній війні і захищає громадянина, суспільство в цілому (рис. 5). Завданням на сьогодні стає створити усі умови державної психологічної безпеки для суспільства, щоб відновити спокій та розвиток людського розумового прогресу.

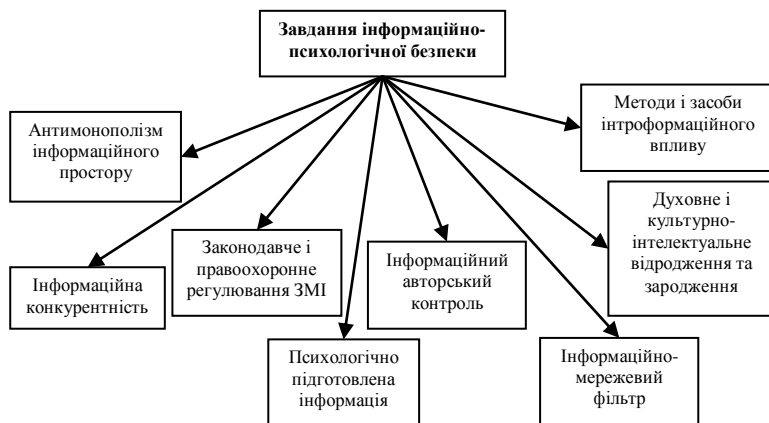

Рис. 5. Інформаційно-психологічна безпека, її основні завдання в соціальному просторі та інтроформаційна підтримка

Сьогодні медіа повинні враховувати психологічні властивості людини і створювати усі належні умови для комфорту та психологічного спокою у зовнішньому та внутрішньому світах.

Задля запобігання негативної ситуації у народовладді необхідно провести інформаційну операцію, яка провокуватиме людей до патріотично-національних ідей та дій, яка пробуджуватиме національну свідомість та увагу і забезпечить завойовану народну перемогу. Звідси випливає, що інформаційна війна несе не тільки негативну дію, але й позитивну, в сенсі усвідомлення людиною свого власного бажання боротися за свої права, безпеку, захист, духовну стійкість та патріотичне мислення.

Людина у світі складних явищ інформаційного потоку та інформаційної війни повинна вміти боротися і захищатися від несвідомої та негативної інформаційної плинності. Необхідно використовувати захисні механізми, тобто навчитися фільтрувати, відхиляти, раціоналізувати, аналізувати, заперечувати, інтелектуалізувати, ізолювати й заміщати повідомлення негативного характеру вибудовуючи для організму психологічну загартованість. Для того, щоб психологічно не травмуватися від інформаційної атаки, насамперед важливо багато інтелектуально працювати над собою, читати, слухати й переглядати цікаво-пізнавальних програм (наприклад, морально-естетичні фільми, музика, література тощо).

Метою сучасних ЗМІ є не психологічно нівелювати, не атакувати думку людини, а навпаки – маніпулювати так, щоб спонукати до свідомих дій, основаних на методах і засобах інтроформаційного впливу, що породжують розвиток національно-патріотичної свідомості.

Отже, дослідивши комунікативно-сугестивний вплив інформаційної війни на свідомість соціуму з використанням інтроформаційних (несилових) методів, ми побачили те, наскільки сильну дію має слово, як воно може психологічно атакувати людину, загрожуючи її психічному та фізичному стану.

За результатами проведеного теоретичного аналізу ми можемо зробити наступні висновки. Комунікативно-сугестивний вплив має здатність маніпулювати свідомістю людини в потрібному напрямку не враховуючи психологічно-інформаційну безпечність. Засоби масової інформації при підготовці повідомлення повинні насамперед емпірично досліджувати інформацію з точки зору психологічного впливу на соціум, забезпечивши при цьому ієрархічну важливість, пріоритетність небезпечного задля того, щоб передбачити біхевіористичну (поведінкову) реакцію людини, її контроль над розумом, психологічні результати та суспільний стан, а також інтегруватись із аналогічними транскордонними системами.

Суспільство на сьогодні прагне гармонії та спокою з боку політики та медіа, відповідної нормативно-правової бази з розширенням динаміки розробки та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних систем тощо, а для цього необхідно створити державну програму реабілітаційної системи оздоровлення психіки від розчарування та гніву, а також залучити до управління свідомістю методи, моделі та інноваційні механізми з теорії несилової взаємодії.

Соціум у плинності інформаційного потоку повинен навчитися психологічно загартовуватись від негативної інформації у період інформаційної війни, а для цього необхідно працювати над своєю духовно-психологічною силою та вірою, а також розвивати інтелектуальну розумову здатність, побудовану на інтроформаційній взаємодії.

Інформаційно-психологічна безпека держави в соціальному просторі повинна захищати людину від небезпечних фактів, регулюючись і контролюючись правоохоронними органами.

Враховання наведених пропозицій спонукатиме ЗМІ надавати інформацію безпечно для суспільства, при чому будуть враховані психологічні особливості впливу на соціум, щоб не створювати загрози психіці його членів.

Інформаційна діяльність повинна працювати на потреби громадян, забезпечуючи прозорість, відкритість, достовірність та легітимність фактів, а в кінцевому результаті – забезпечити стан національної безпеки держави в умовах ведення інформаційної війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Варій М. Й.* Психологія: Навчальний посібник. – К., 2007. – 288с.
2. *Доценко Е. Л.* Психологія маніпуляції: феномени, механізми і захиста. – М. : ЧеРо, 1997. – 344 с.
3. Інформаційна безпека України: проблеми та шляхи їх вирішення // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 1. – С. 60-69.
4. Інформаційна безпека: соціально-правові аспекти: Підручник / [Остроухов В.В., Петрик В.М., Присяжнюк М.М. та ін.; за заг. ред. Є.Д. Скулиша]. – К. : КНТ, 2010. – 776 с.
5. Інформаційна безпека держави у контексті протидії інформаційним війнам: Навчальний посібник / За заг. ред. В.Б. Толубка. – К. : НАОУ, 2004. – 315 с.
6. Історія інформаційно-психологічного протистояння: підруч. / [Я.М. Жарков, Л.Ф. Компанцева, В.В. Остроухов, В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Є.Д. Скулиш]; за заг. ред. д. ю. н., проф., засл. юриста України Є.Д. Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБУ України, 2012. – 212 с.
7. *Микитів О.Ю.* Менеджмент видавничої справи в умовах глобалізації (на прикладі України): дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.06: захищена 21.11.11 Київ. нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка.: затв. 17.06.12. – К., 2011. – 215 с.
8. *Почепцов, Г. Г.* Інформаційна політика: навч. посібник. – К. : Знання, 2006. – 663 с.
9. *Рак О. Ю.* Комунікативно-емпіричний метод політичної дії на свідомість громадян // Психологія і суспільство. Український теоретико-методологічний соціогуманітарний часопис. Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2013. – № 2 (52). – С. 75-79.
10. *Рак О. Ю.* Комунікативно-маніпулятивно-конфліктні впливи політики на психологію громадськості методами компетентнісно-несилової взаємодії // Мультиверсум. Філософський альманах. – 2013. – Вип.8 (126). – С. 16-25
11. *Рак О. Ю.* Інтелектуально-конфліктний мотив уваги як психологічне явище вищого рівня комунікативного спілкування у процесі соціалізації // Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Гнатюка. – К.-Алчевськ : ДонДУ – 2014. – С. 170-174.
12. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. / [В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Л.Ф. Компанцева, Є.Д. Скулиш,

- О.Д. Бойко, В.В. Остроухов]; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. – 2-ге вид. – К. : ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. – 248 с.
13. *Тесля Ю. Н.* Введение в информатику Природы: Монография. – Киев : Маклауг, 2010. – 256 с.
 14. *Трофімов Ю. Л.* Інженерна психологія: Підручник. – К. : Либідь, 2002. – 264 с.
 15. *Ходаківський Є. І.* Психологія управління. Навчальний посібник / Є.І. Ходаківський, Ю.В. Богоявленська, Т.П. Грабар. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 608 с.

Рак О. Ю. Коммуникативно-суггестивное воздействие информационной войны на сознание социума интроформационными методами.

В статье представлены особенности коммуникативно-суггестивного воздействия информационной войны на сознание социума с использованием интроформационных методов. Проанализированы особое психологическое влияние политики и медиа на сознание, мышление и интеллект человека в период информационной войны, определено ее негативное влияние на психику и поведение общества, что по своей сути создает морально-психологическую и физическую опасность. Автор приводит модели информационной войны, ее составляющие влияния и типологические характеристики, в частности предложены схемы формирования психологической закалки в восприятии информации и основные задачи информационно-психологической безопасности в социальном пространстве.

Ключевые слова: коммуникативно-суггестивное воздействие, информационная война, манипулятивное управление, информационно-психологическое противоборство, информационно-психологическая безопасность.

Rak O. Y. Communicative suggestive influence of the information war on the consciousness of society introformatsiyny methods.

This paper presents the peculiarities of communicative and suggestive influence of the informational war on the consciousness of society using introformatiional methods. The special psychological influences of politics and media on the consciousness, thinking and intelligence of a person during the informational war are analyzed, and its negative consequences on the psyche and behavior of the society, that, by its very nature, involves moral, psychological and physical danger is determined. The author presents models of informational war and its components of influence on the human mind in the environment of Internet technologies and typological characteristics, in particular the scheme of formation of psychological fitness in the perception of information and the main tasks of information and psychological security in the social space.

Keywords: communicative and suggestive influence, informational war, manipulative management, informational and psychological confrontation, informational and psychological security.

Ашурбеков А. А.

РОЛЬ МОРАЛЬНИХ АСПЕКТІВ У ПОЛІТИЧНІЙ КРИЗІ НАПРИКІНЦІ 2013 – НА ПОЧАТКУ 2014 РОКІВ

На межі 2013-2014 років українське суспільство зіткнулося з однією з найбільш руйнівних криз політичної системи за всю історію незалежності країни. З позиції соціологічної науки важливим є аналіз передумов подій, факторів їх формування в суспільній свідомості, а також діяльність політичних гравців у цей період. Стаття спрямована на проведення комплексного аналізу морального аспекту кризи і вплив цієї складової на зазначені процеси.

Ключові слова: мораль, політична система, виборчий процес, суспільна криза.

Події 2013-2014 рр. стали переломним моментом у розвитку держави та у житті українського суспільства в цілому. Мирне відстоювання певної політичної мети (підписання Україною асоціації з Європейським союзом) надалі переросло в кризу всієї політичної системи, що внесло серйозний ідеологічний розкол в українське суспільство і поставило під загрозу саме існування держави Україна.

З позиції соціологічної науки події цього періоду заслуговують серйозної уваги і вивчення, особливо моральний аспект процесу. У черговий раз в історії суспільного розвитку політика вступила в боротьбу з мораллю. Прецеденти, викликані подіями цього періоду, призвели до істотних трансформацій суспільної моралі, а також морально-етичних орієнтирів дій українських політичних діячів і населення.

Мета статті полягає у тому, аби виявити та проаналізувати роль морального аспекту в суспільно-політичній кризі 2013-2014 рр. Основні завдання статті: 1) виокремити моральні аспекти в кризі 2013-2014 рр.; 2) визначити роль моральних аспектів у суспільно-політичній кризі цього періоду; 3) виявити наслідки подій, що відбулися, стосовно моральних цінностей українського суспільства.

У науковій літературі питання взаємного впливу моралі та політики розглядали найбільш видатні соціологи, філософи і